

RUHUN EHTİYACINDAN YARANAN POEZİYA

Mənə görə ədəbiyyata, sənətə, ümumən yaradıcılığa olan maraq bir çox səbəbdən yaranır: İnsanın təbiətinə məxsus yaratmaq eşqi, həyatında yaranan minbir təzadları, yaşadığı, müşahidə etdiyi gerçəklikləri özünəməxsus şəkildə təsvirə almaq həvəsi, görüb-müşahidə etdiklərini fərqli bir formada yaddaşa ötürmək, yazmaq verdiyi düşüncə və əməllərini sözün qüdrəti, təsiri ilə ifadə etmək istəyindən və daha nələrədən yaranır. Bir də var, qəlbinin, ruhunun ehtiyacından yaranan yaradıcılıq verdiyi. Bu vermiş həm də və əsasən Tanrının bəxş etdiyi tükənməz bir eşqlə bağlıdır. Belə bir mənəvi tələbatdan doğan yazmaq istəyi həqiqi yaradıcı insanlara xas olan bir cəhətdir. Şair, publisist Əbülfət Mədətoğlu da məhz ruhunda, gözündə-könlündə daşdığı həyat gerçəkliklərini, elə həyatın özündə görmək istediklərini özünəməxsus təsvir ifadəsi ilə ədəbiyyata gətirmək ehtiyacının tələbi ilə yazıb-yaradır.

Uzun illərdir Əbülfət Mədətoğlunun əsərlərindən görürəm ki, bütün bu sadələşdirmə cəhətlərin hər biri onun yaradıcılıq laboratoriyasında doğulan, işıq üzünə çıxan ədəbi məhsullarının ərsəyə gətirilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Onun ədəbi aləminə yaxın olan hər kəsə də bəllidir ki, Əbülfətin yaşadığı ömür-gün, mənəvi aləmi ağrı-acılarla doludur. Bunlar şəxsi kədərdən göyərən, həm də milli, ictimai mənə kəsb edən kədərdir. Hər dəfə bu ovqata bir işıq timsalında çilənən sevinc onu ədəbi yaddaşında közərkən könül duyğularını vəsf etməyə həvəsləndirir. Zamanı duymaq, onu müşahidə etmək, görüb-yaşadıqlarına ədəbi həyat vermək Əbülfət Mədətoğlunun bir növ həyat verdişinə çevrilir. Əslində hər hansı bir işlə, fəaliyyətlə əlaqədar yaranmış vermiş ictimai əhəmiyyət kəsb edirsə, bu, xalq tərəfindən rəğbətlə qarşılanır. Heç şübhəsiz, ürayindən keçən, onu duyğulandıran, ehtizaza gətirən bu bədii yaradıcılıq, poetik düşüncələrin ifadəsi elə ruhun ehtiyacıdır. Əbülfəti geniş ədəbi mühitə, oxucu auditoriyasına tanıdan və sevdiren də məhz bunlardır.

Qarabağ dərdləri ilə yüklü olan şair vətəndaşın istəyi əlbəttə ki, doğma yurduna qayıtmaq, dizi üstə çöküb torpağını öpmək, onu gözələrinə sürtməkdir. Allah ona doğma Qarabağa, ocağına, doğulub, boya-başa çatdığı Tuğ kəndinə qayıtmağı qismət ələsin.

Onun bir çox əsərlərinin - "Döymək istədiyim qapılar", "Ürəyimdəki sənən", "Ehtiyacın elçi daşı", "Nilufər çiçəyi", "Sevgi pıçılıtları", "Üfüqdə görünən adam", "Zəhmli polkovnik", "Sözə ünvanlanmış 15 məktub", "Bir qadına..." kitablarının əsas ideyası, başlıca qayəsi də məhz budur. Bu kitablar müəllifin poeziya, publisistika və bədii nəsrindən ibarət topluslardır və onu da qeyd edirəm ki, Əbülfət Mədətoğlu bu gün üst-üstə 28 kitabın müəllifi kimi ədəbi-mətbu mühitin mərkəzindədir.

"Bir qadına..." Əbülfətin növbəti kitabıdır və heç şübhəsiz, bu toplusu da onun əvvəlki kitablarında olduğu kimi, poetik düşüncə-

lərin qəlbində söz-söz, misra-misra doğulan məqamları, duyğuları rənglərlə süslənmiş mənəvi aləmini işıqlandırmaq ehtiyacından yaranıb. Sözdən hörülmüş yığcam etüdlərin hər biri süjetli həyat lövhələridir. Qəlbin aynasında əks olunan duyğular səltənətinin həzin, kədərli və həsrətli ovqatının ifadəsi, az-azacıq sevincinin parıltılarıdır. Mənə elə gəlir ki, Əbülfətin ilhamının mənbəyi ürayində yuva quran kədərli və o yuvanın içində həmişə diri olan xatirələrdir. Bütün əsərləri o xatirələrin qüdrətindən yaranır. Xatirələr isə insanın mənəvi mənbəyi-məxəzidir. Bu mənbə də ki, tükənməzdir. O, qaynar həyatın içində var olduqca həmin mənbə-məxəz daha da dolğunlaşır, zənginləşir. Və poetik düşüncələr, süjetli nağıllar, həyat lövhələri də buradan rişə atıb işığa tələsir. **"Dərdim təklidən yarıcan, Çəkisi yoxdur darıcan... Sən ona söylə bəri, can! - Ayaqda dayana bilsin..."**. Bu, kökü dərinə işləmiş, bu gün də ondan qəlpə-qəlpə qopan xatirələrin sızılması deyilmi?... Yaxud, şair deyəndə ki: **"Elə istəyirəm qovuşsun yolum, Bir az önə çıxım, öndə dayanım... İndi ki kölgənəm - qoy özüm olum - Mən də günə çıxım, gündə dayanım!..."** - arzusunu, istəyi bu xatirələrin işıq zolağından süzülən, yolunu aydınladan ümididir. Axı kədərli də, qəmin də məzmununda həm də düşünmək, xəyalə dalmaq sevdası var. Elə ümid də bu şirinlikdən yaranır.

Əbülfət Mədətoğlunun şeirlərinin dili o qədər rahat, rəvandı ki, çox zaman onlar bir oxunuşdan yadda qalır. Şeirlərinin üslubundan başlamış, onun ifadə tərzini, fikirlərin bir-biri ilə zəncirvari bağlılığı, ovqata köklənməsi şeirdə bir bütövlük yaradır. Bütün bunlar da heç şübhəsiz, şeirin mükəmməlliyini ehtiva edir.

Yenə insanın düşüncələrinə aydınlıq gətirən kədər... Onun evindən işıqlı dünyaya bir pəncərə var. Oradan sabahlara boylananda yaddaşındakı közərtilər alıb aparır şairi. Yaşadıqlarını təzədən duyur, xatırlayır...

Ürəyim büllur camdı...

Çat-çat oldu cam damdı...

Bu qandakı nə tamdı -

Torpağı xatırladır?!

Canım yandı, közərdi

yandığı dərd gözəldi...

Dilim sanki xəzəldi -

yarpağı xatırladır...

Əbülfət Mədətoğlunun poeziyası həmişə ədəbi mühitin, ədəbi tənqidin diqqət mərkəzində olub. Ədəbiyyat adamları hər zaman onun yaradıcılığını izləmiş, şeirlərinə münasibət bildirmiş, haqqında dəyərli söz demişlər. Azərbaycan görkəmli ədəbiyyat adamları, şairlər, yazıçılar onun şeirləri ilə bağlı fikir söyləyib, kitablarına ön söz yazıblar. Bəxtiyar Vahabzadə, Zəlimxan Yaqub, Musa Yaqub, Elçin Əfəndiyev, Vaqif Bəhmənli şair, publisist, nasir Əbülfət Mədətoğlunun yaradıcılığına hər zaman diqqət göstərirlər.

Məlumdur ki, söz adamları həmişə mənəviyyatı maddiyyatdan üstün tutublar. Mənə görə də həyatda yaşamın bir qanadı, əsas

gücü insanın mənəvi aləmi, duyğusalılığı, hissiyyatıdır. Axı bu hissetmələr insan düşüncəsinə aydınlıq gətirir, özünü axtarmağa meyilləndirir, tapanda isə o ucalığı, mərtəbəsinə həyatın çirkinliklərindən qorumağa çalışır. İnsan öz duyğularının, mənəvi aləminin gözəlliyi ilə də həyatını nizamlayır, bu cəmiyyətdə yerini, mövqeyini qazanmağa çalışır. Ona nail olanda yaşamağında böyük mənə görür.

Əbülfət bəzən şeirlərində bu həyatdan "çıxıb getmək istədiyini", "yaşamadığını" və bu qəbildən bir çox fikirlərini önə çəkəndə, əslində bunlar həyatı görə-görə, tanıyaraq, duyaraq vəsf etməyə başladığı yolun davamıdır. "Ürəyim evin olsun" şeiri bu dediklərimi ayna kimi əks etdirir: **"Atdığı daşlar dəyir birbaşa ürəyimə... Daşlama, bu evi sən - gir yaşa ürəyimə... Ahdan asma, qovurma xəlbirləmə, sovrurma... Sən sevməkdən yorulma - köç yaşa ürəyimə... Bu əzabı, bu qəmi Verdin, seçdim qibləmi! Köçürtdüm sən Kəbəmi- birbaşa ürəyimə!..."**

Bu misralarda sevgi dil açıq, öz eşqini izhar edir, yaşamağın gözəlliyini duyur, həyata hüdudsuz bir məhəbbətlə bağlanır. Burada şair ayağı yerdən üzölmüş kimidi, sevginin ipək qanadlarında aləmi dolayır, dolu ürəyi, oyanmış duyğuları ilə fırcasını əlinə alıb, həyatın rənglərinə ovqatının çalarlarını əlavə edir. Üfüqü öz rənglərinə boyayır.

Başqa bir şeirində dərdin aşılacağı düşüncələr, bu düşüncələrin göyertdiyi istəklər özgə bir mənada, gözəllikdə təqdim olunur. Burada lirik "mən" ürayinin qatlarında özünə yer ələmiş dərdinin dili ilə özünü ifadə edir:

Gözlərimin dibinə

bir qaranlıq çökübdü...

Dərd ümid köynəyimi -

İlmə-ilmə sökübdü...

Bu ömrün zərrelər -

anlar toplusu "ah"dı...

Mənim olmamağım tək -

olmağım da günahdı!...

Bu "günah" əslində yaşamaqdı, yaratmaq, yaratdığından zövq almaq, nur paylamaqdı. Əbülfət Mədətoğlunu hələ ki, düşməne qalmış Qarabağsız yaşamadan, ümidlərini, arzularını göyərən də dərdin ürayində xatirələrdən açdığı yaddaş ağrısıdır. "Bir qadına..." şeirlər toplusundan ən çox əxz etdiyim bu fikirlər oldu. Yeni kitablarının sorağında-yıq, şair!

Şəfəq NASİR,
"Respublika".